

Simoniemen luontoselvitys ase- makaavaa varten

Simon kunta
05.11.2024

LUONTO
SELVITYS KANGAS

Y-tunnus: 2997914-4 · Urpakuja 8, 98530 Pyhätunturi
pia@luontonselvityskangas.fi · 040 594 4222
www.luontonselvityskangas.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	2
2 LUONTOKOHTEIDEN ARVOTTAMINEN JA SUOSITUKSET	3
3 KAAVOITUSALUEEN LUONNON YLEISKUVAUS	5
4 HUOMIONARVOISET LUONTOKOhteet SUOSITUKSINEEN.....	6
4.1 Kasvilajit	7
4.2 Luontotyypit	9
4.2.1 Monimuotoisuutta turvaavat (arvoluokan 3) luontotyypit	9
4.2.2 Monimuotoisuutta tukevat (arvoluokan 4) luontotyypit	12
4.3 Lintuhavainnot	14
5 MUUT SUOSITUKSET KAAVOITUSTA VARTEN	14
LÄHDELUETTELO.....	17

Pohjakartat: © Maanmittauslaitos 2024

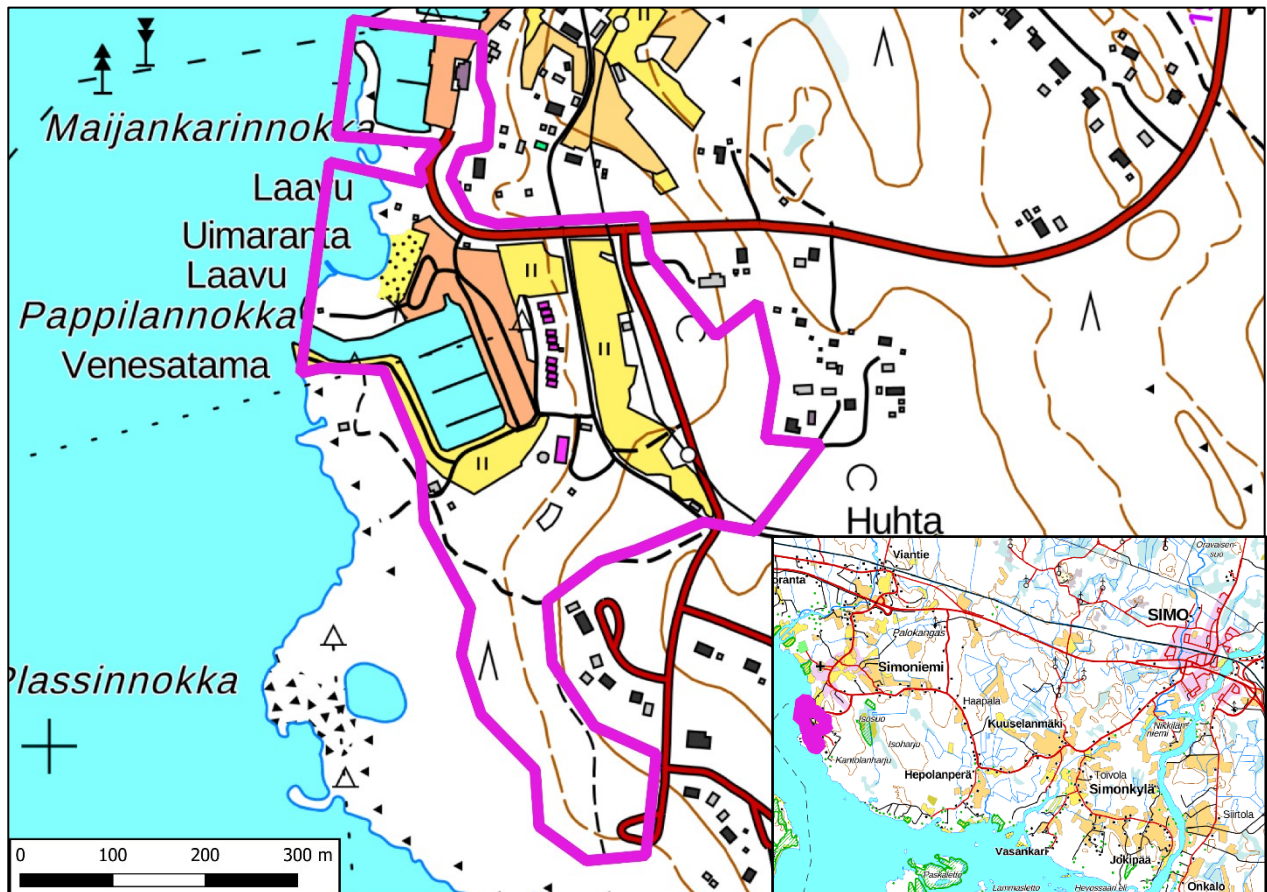
Valokuvat: Niina Sankari

Kannen valokuva: Simoniemen vanhan pappilan piha-alueita

1 JOHDANTO

Simonien asemakaava-alue sijaitsee Simon nykyisestä keskustasta noin 10 km länteen kiinteistöjen 751-404-8-23 ja 751-404-121-2 alueella (Kuva 1). Kaavoitusalueen pinta-ala on noin 20,7 hehtaaria. Asemakaava laaditaan, koska matkailupalveluyritys suunnittelee uusia majoitusrakennuksia alueella sijaitsevan, vuonna 1902 valmistuneen Simonien vanhan pappilan tuntumaan. Tarkoituksena on myös selkiyttää alueen maankäyttöä. Luontoselvityksen on tilannut Simon kunta ja kaavoittajana toimii Arkkitehtitoimisto Jarmo Lokio Oy.

Kaavoitusalueella on voimassa Länsi-Lapin maakuntakaava vuodelta 2014. Simonien kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Simon rannikon kulttuurimaisemat VAM150149), ja kuntaan on perustettu valtakunnallinen maisemanhoitoalue vuonna 2015. Simonien kylä, pappila mukaan lukien, on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (Simonkylän ja Simonien kyläasutus). Kiinteistöjen alueella sijaitsee pappilan lisäksi mm. kaksi satama-allasta, uimaranta sekä majoituspalveluja tarjoava Wanhan Pappilan makasiinit.

Kuva 1. Simonien asemakaava-alueen (violetti raja) sijainti.

Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämästä laji.fi -paikkatietojärjestelmästä on tilattu alueen eliölajitiedot. Pappilan ja sataman alueella ja lähistöllä on havaittu eri vuosina lukuisia lintulajeja, joista erittäin uhanalaisia (EN) ovat tervapääsky, räystäspääsky, törmäpääsky ja viherpeippo. Paikkatietojärjestelmässä on ilmoitettu havaintoja seuraavista vaarantuneista (VU) lintulajeista: haarapääsky, naurulokki, harmaalokki, merilokki, haapana, pilkkasiipi ja pajusirkku. Alueella tai sen lähellä havaittuihin silmälläpidettäviin (NT) lintuihin puolestaan kuuluvat helmipöllö, isokoskelo, tukkakoskelo, mustaviklo, liro, pikkutylli, ruokokertunen, pohjansirkku, västäräkki, järripeippo ja harakka.

Laji.fi -paikkatietojärjestelmän mukaan kaavoitusalueen ulkopuolella kluuvilampareen ja merenrantaniityn alueella on havaittu eri vuosina useita kasvustoja ruijannuokkuesikkoa (NT), veripunakämmekkää (VU) ja suopunakämmekkää (NT). Lietetatar (EN), perämerenketomaruna (äärimmäisen uhanalainen CR), otavita (NT) sekä sääskenvalkku (EN) ovat laji.fi:n mukaan mahdollisesti hävinneet pappilan edustan sataman valmistuttua, tai ainakaan lajeja ei ole löytynyt sittemmin.

Luontokartoituksen teki biologi (FM) Niina Sankari 25.–26.6.2024. Sää oli poutainen ja lämmin. Ajankohta oli sopiva luontotyyppien ja kasvillisuuden havainnoimiselle. Linnustoa havainnoitiin luontokartoituksen yhteydessä.

2 LUONTOKOhteiden arvottaminen ja suositukset

Huomionarvoisten luontotyyppien ja lajien inventointien tausta-aineistossa on hyödynnetty seuraavia olemassa olevia paikkatietoaineistoja:

- Pohjavesialueet (SYKE)
- Arvokkaat kallioalueet (SYKE)
- Arvokkaat moreenimuodostumat (SYKE)
- Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat (SYKE)
- Arvokkaat kivikot (SYKE)
- Soidensuojelun täydennysehdotus (SYKE)
- Suojellut alueet (SYKE)
- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (SYKE)
- Serpentiinikalliot ja kivikot (SYKE)
- Huomionarvoinen lajisto (Luonnontieteellinen keskusmuseo / laji.fi)
- Kansainvälisesti tärkeät lintualueet IBA (Birdlife Suomi)
- Suomen tärkeät lintualueet FINIBA (Birdlife Suomi)
- Maakunnallisesti tärkeät lintualueet MAALI (Birdlife Suomi)
- Eriyisen tärkeät elinympäristökuviot (Metsäkeskus)
- Metsätalouden monikäyttömetsät (Retkikartta, Metsähallitus)

Luontokohteiden arvottamisessa on hyödynnetty Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (2023) -oppaan mukaista ohjeistusta.

Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet, joiden luonnonarvoja heikentävä maankäyttö on pääsääntöisesti kielletty.

Luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n mukaisia luontotyypppejä ei saa heikentää eikä hävittää. Luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin rajauksen tekee Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Tällaisia kohteita ovat mm. hiekkarannat, kedot, sisämaan tulvametsät, harjumetsien valorinteet ja kalkkikalliot. **LsL 65 §:n** mukainen heikentämis- ja hävittämiskielto koskee myös serpentiinikallioita, -kivikoita ja -soraikoita, jotka ovat serpentiinistä tai muusta ultraemäksisestä kivilajista muodostuvien kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymien maanpäällisiä osia, ja joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa.

Vesilain (587/2011) 11 §:n mukaan luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen luonnontilan vaarantaminen on kiellettyä. Vesilain vesiluontotyyppien suojelu rajoittuu lain perustelujen mukaan itse vesimuodostumaan, mutta lain käytännön soveltamisessa vesimuodostuman lähiympäristö luetaan mukaan. (Vesilaki 587/2011). Lähteiksi luokitellaan lähteet, tihkupinnat ja lähdepurot.

Vesilain (587/2011) 3 luvun 2§:n mukaiset luonnontilaiset purot

Luonnonsuojelulain 69 §:n ja 70 §:n mukaiset rauhoitetut eläinlajit. Kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien:

- 1) yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;
- 2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen;
- 3) yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

LsL 82 §:ssä on mainittu poikkeukset säännöksistä. Arvoluokkaan 1 laji kuuluu, kun se on myös LsL 78 §:n mukainen laji, tai jos suunniteltu hanke/toiminta poikkeaa LsL 82 §:n mukaisesta tavanomaisesta toiminnasta.

Luonnonsuojelulain 73 §:n mukaan suurten petolintujen pesäpuut ovat rauhoitettuja

Luonnonsuojelulain 74 §:n mukaisien rauhoitettujen kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää. **LsL 82 §:ssä on mainittu poikkeukset säännöksistä.**

Luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavien lajit 77 §:n mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan. Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Luonnonsuojelulain 78 §:n Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliöeläinten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu (luontodirektiivin liitteen IV a ja IV b) Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää.

Luonnonsuojelulain 79 §:n mukaiset Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliöeläinten esiintymispaikkojen suojelu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tai direktiivin liitteessä I mainitun eliöeläinten taikka luontodirektiivin liitteessä II mainitun eliöeläinten suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävän esiintymispaikan. Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Luonnonmuistomerkit ovat Luonnonsuojelulain 95 § rauhoitettuja luonnonmuodostumia, mm. puita, puuryhmiä, siirtolohkareita ja muita luonnonmuodostumia. Luonnonmuodostumia voidaan suojella muun muassa niiden kauuneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen tai tieteellisen arvon vuoksi. Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmelu on kielletty. Päätöksen kohteesta tekee viranomainen tai laitos, jonka alueella kohde sijaitsee.

Arvoluokkiin 2, 3 ja 4 kuuluvat muut monimuotoisuutta turvaavat ja tukevat kohteet. Nämä pyritään huomioimaan mahdollisuuksien mukaan. Luokituksen mukaan nämä kohteet ovat:

Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet. Luokan kriteerit ovat esimerkiksi alueen merkitys ekologisen verkoston kannalta sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuus, hallinnollinen asema ja esiintymien merkittävyys. Luokkaan kuuluvat muun muassa luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet, uhanalaisten luontotyyppien ja lajien merkittävät esiintymät sekä luontodirektiivin luontotyyppien merkittävät esiintymät. Myös

lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet kuuluvat tähän luokkaan. Luokkaan kuulumisen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa.

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet. Luokan kriteerejä ovat esimerkiksi alueen merkitys ekologisen verkoston kannalta sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuus ja hallinnollinen asema. Luokkaan kuuluvat muun muassa uhanalaisten sekä luontodirektiivin luontotyyppien ja lajien muut kuin merkittävät esiintymät, luontotyyppi- ja lajiesiintymien muut kuin merkittävät kokonaisuudet sekä maakunnalle ominaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät. Luokkaan sisältyvät lisäksi ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet.

Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet. Luokan kohteet ovat usein paikallisesti tärkeitä, ja niiden huomioimisessa tarvitaan muita luokkia enemmän tapauskohtaista soveltamista. Monimuotoisuutta tukeviin kohteisiin voivat kuulua esimerkiksi alueellisesti uhanalaisten tai silmälläpidettävien lajien tai luontotyyppien esiintymät ja tai lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt. Luokkaan voivat kuulua myös Suomen kansainvälisten vastuuluontotyyppien esiintymät. Harvinaisten tai puutteellisesti tunnettujen, mutta tärkeiksi katsottujen luontotyyppien kohteet voivat niin ikään kuulua monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset sisävesien rantaluontotyypit, lähdelammet tai sisämaan dynimetsät. Arvoluokan 4 kohteisiin luetaan kuuluviksi myös ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet, jotka ovat arvottamisessa aina huomioitavia. Luokan muut kohteet huomioidaan yksityiskohtaisella tasolla.

Arvoluokkia 2–4 koskevat suositukset maankäytön hyödyntämisessä. Varsinaisia lain tuomia rajoituksia näille kohteille ei ole.

3 KAAVOITUSALUEEN LUONNON YLEISKUVAUS

Simoniemen asemakaava-alueen kallioperä on tonaliittista gneissia. Maaperä on hiekkamoreenia. Kaavoitusalue sijaitsee metsäkasvillisuusaluejaossa keskiboreaalisen vyöhykkeen Lapin kolmion (3c) eteläosassa ja suokasvillisuusvyöhykkejaossa Pohjois-Pohjanmaan aapasuovyöhykkeellä (3b). Eliömaantieteellisesti alue on osa Perä-Pohjanmaata (PeP) ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa se kuuluu Etelä-Suomen arviointialueeseen. Maisemamaakuntajäottelussa kaavoitusalue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan jokiseutuun ja rannikkoon.

Kaavoitusalue ei sijaitse suojelualueella. Lähimmät yksityiset suojelualueet sijaitsevat hieman alle kilometrin etäisyydellä kaavoitusalueelta. Kohde ei sijaitse pohjavesialueella eikä alueelle ole rajattu arvokkaita geologisia muodostumia. Lähin pohjavesialue (Palokangas 2) sijaitsee noin 2 km päässä idässä.

Maa kohoaa Perämeren rannikolla noin 9 mm vuodessa, minkä myötä kasvillisuuden sukseksiota tapahtuu luonnostaan jatkuvasti. Vanhan pappilan lähiympäristö muuttui myös ihmistoiminnan myötä 1990-luvun lopulla pappilan mittavan kunnostamisen aikoihin. Pappilan edustalla sijainneesta kluuvifladasta rakennettiin uusi venesatama ja 2000-luvun vaihteessa rannan tuntumaan valmistui aittamaisia majoitusrakennuksia (Wanhan Pappilan Makasiinit). Nykyään kaavoitusalueen keskiosa onkin rakennettua matkailu- ja kulttuuriympäristöä, jota hallitsevat erilaiset tie- ja pysäköintialueet, pihakedot sekä nurmialueet (Kuva 2 sekä kannen kuva).

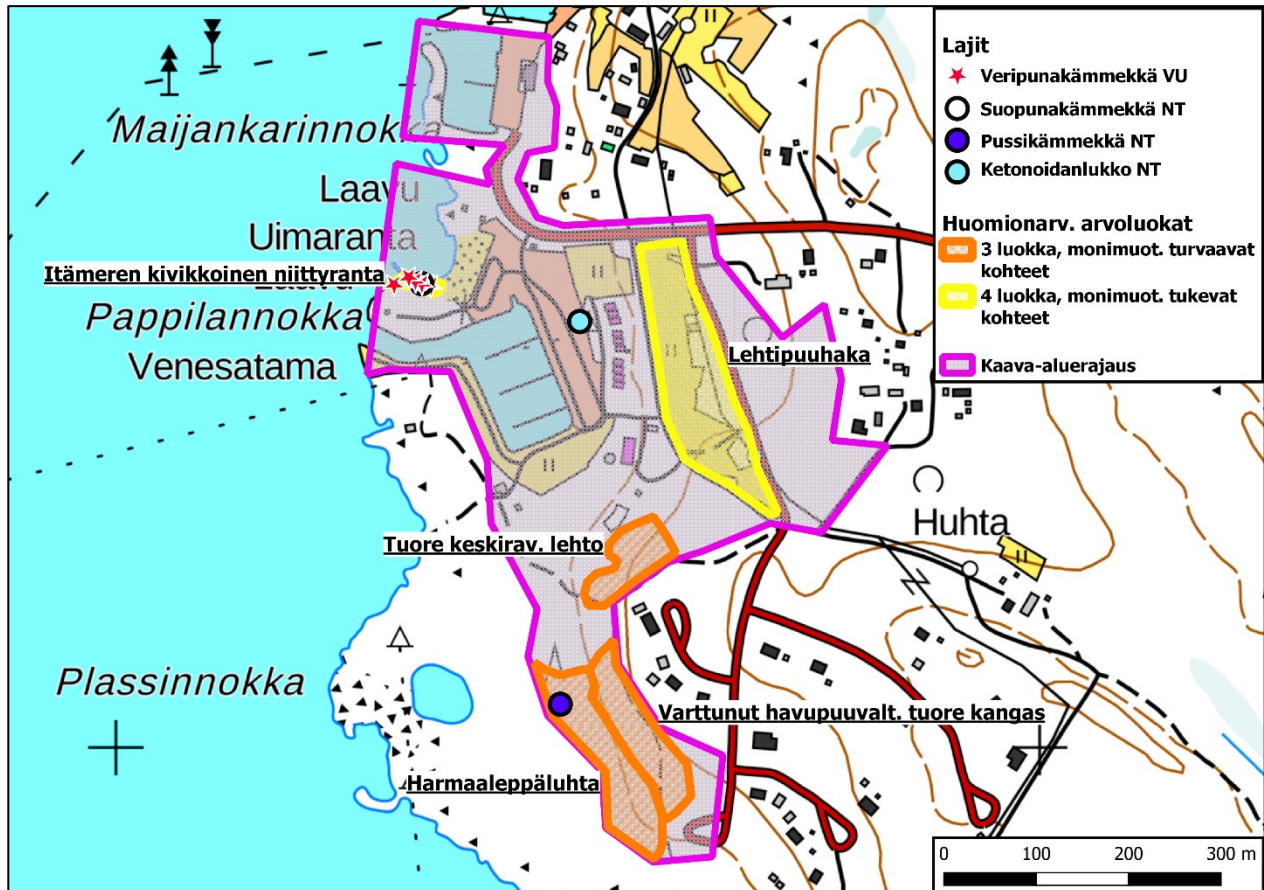
Kuva 2. Uimarannan ja laavun tuntumassa on laaja nurmikenttä. Aallonmurtajien reunukset ovat tiheän kasvillisuuden peitossa. Taustalla näkyy venesatamaa sekä majoitusmakasiineja.

Rantapalsteilla ja aallonmurtajien sivustoilla kasvillisuus on runsasta ja monilajista, eikä selkeitä valtalajeja ole. Lajistoon kuuluvat mm. rönsyleinikki, niittyleinikki, siankärsämä, pietaryrtti, apila, mesiangervo, karhunputki, koiranputki, kultapiisku ja kissankello. Hieskoivun ja harmaalepän taimet muodostavat tiheitä kasvustoja kiiltopajukon kanssa, ja monin paikoin kasvaa nuorta tyrniä sekä siellä täällä suomyrttiä. Kaikkein kivisimmiltä kohdilta kasvillisuus puuttuu.

Pappilan pihamaalla ja pihametsässä kasvaa eteläisiä ja vieraspuulajeja. Ainakin yksi tammi, vaahtera, useita lehtikuusia ja mahdollisesti siperianpihtoja nähtiin maastokäynnin yhteydessä. Wanhan Pappilan majoitusmakasiinien tuntumassa ja pappilan länsipuolella on vuosituhannen vaihteessa venesataman rakennustöiden myötä muodostunut niittykasvillisuutta, joka on paikoin alkamassa pajuttua. Pappilan länsipuolisella pihaniityllä kasvavat runsaina erityisesti niittyleinikki, huopaohdake, pelto- tai suo-ohdake, keltaängelmä ja peltokorte. Kulkuväylien ja pysäköintialueiden reunustoilla on matalaruohoista ja heinäistä ketomaista kasvillisuutta. Kyseessä on eräänlainen uusympäristö paikalla, missä on aikoinaan sijainnut ilmeisesti pappilan rantalaidun. Rakennustöiden yhteydessä maata on muokattu voimaperäisesti, mutta mahdollisesti maaperän siemenpankista on itänyt niittykasveja. Eräs niistä on silmäläpidettävä (NT) ketonoidanlukko, joka havaittiin makasiinien edustalla. Tätä lajihavaintoa ja pihaketoja käsitellään seuraavissa kappaleissa, joissa kuvataan Simoniemen kaavoitusalueen huomionarvoisia luontokohteita.

4 HUOMIONARVOISET LUONTOKOhteET SUOSITUKSINEEN

Simoniemen kaavoitusalueella on useita huomionarvoisia luontokohteita. Nämä on esitetty Kuvan 3 kartalla, ja kohteita käsitellään tarkemmin tässä luvussa.

Kuva 3. Simonien asemakaava-alueen huomionarvoiset luontotyypit ja kasvilajien esiintymät. Huom. rantaniityn rajausta sekä suopunakämmekän havaintopisteitä ovat veripunakämmekän pisteiden peittäneet.

4.1 Kasvilajit

Merenrannan niittykaistaleella kasvaa vaarantunutta (VU) veripunakämmekkää useassa kohdassa (Kuva 4). Laji vaikuttaa olevan niityllä tällä hetkellä hyvin elinvoimainen, ja sen seurassa havaittiin muutamia versoja silmälläpidettäviin (NT) lajeihin kuuluvaa suopunakämmekkää. Uhanalaisena lajina veripunakämmekän esiintymä määritetään luontoarvojen arvoluokituksessa **luokkaan 3 eli monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin**. Suopunakämmekän esiintymä kuuluu **luokkaan 4 eli monimuotoisuutta tukeviin luontokohteisiin**.

Kuva 4. Vaarantunut (VU) veripunäkämmekki kukkii monilajisella rantaniityllä.

Suosituksset: Kämmeköiden kasvupaikka suositellaan jätettävän muokkaamatta ja rakentamatta, mutta niittäminen kerran loppukesällä olisi hyödyttäisi lajirikkaan niittykasvillisuuden säilymistä. Kohdetta käsitellään myös kappaleessa 4.2.2.

Wanhan Pappilan makasiinien edustalla havaittiin yksi verso silmälläpidettävää (NT) ketonoidanlukkoa (Kuva 5). Sen seurassa kasvaa mm. hiirenvirnaa, valkoopilaa, suolavihvilää, siankärsämöä, heinätähtimöä, syysmaitiaista sekä nurmikonnantatarta. Ketonoidanlukkoa etsittiin pihakedolta laajemmaltikin, mutta sitä löytyi vain valokuvassa oleva yksilö. Sopivaa ympäristöä on noin 0,3 hehtaaria eli lähes koko matalakasvuinen ketomainen uusympäristö makasiinien edustalla ja pohjoispuolella. Silmälläpidettävänä lajina (NT) ketonoidanlukon esiintymä lukeutuu luontoarvojen arvo-luokituksessa **luokkaan 4 eli monimuotoisuutta tukeviin kohteisiin**.

Kuva 5. Ketonoidanlukko Wanhan Pappilan makasiinien edustalla.

Suosituksset: Ketonoidanlukko hyötyy kohtuullisesta talleamisesta sekä oikea-aikaisesta (elokuun loppupuolella tapanpuusta) niittämisestä, joka pitää ympäröivän kasvillisuuden matalakasvuisena. Suosituksena on, että ketonoidanlukon kasvupaikan ympärille jätetään rakentamatonta matalaruohoista ja -heinäistä ketoa. Jalankulkua kohteella

ei tarvitse rajoittaa. Kaavoitusalueen ketomaisia pihakenttiä käsitellään kappaleessa 5 Muut suositukset kaavoitusta varten.

Simonniemen asemakaava-alueelta löytyi kaksi lähekkäistä silmälläpidettävän (NT) pussikämmekän kukkivaa versoa (Kuva 6). Kasvupaikka on varttuneen tuoreen kangasmetsän ja rannanpuoleisen harmaaleppäluhdan vaihettumalla. Lajia saattaa olla laajemminkin alueella – tosin sitä etsittiin tovi ilta-auringossa peitteisen kasvillisuuden joukosta. Silmälläpidettävänä lajina pussikämmekän esiintymä lukeutuu **arvoluokkaan 4 eli monimuotoisuutta tukeviin luontokohteisiin**.

Suositukset: Pussikämmekän kasvupaikalle ei suositella rakentamista eikä maanmuokkausta. Esimerkiksi mahdollista ulkoilupolkua tehtäessä esiintymä on hyvä kiertää muutaman kymmenen metrin päästä.

Kuva 6. Pussikämmekä.

4.2 Luontotyypit

4.2.1 Monimuotoisuutta turvaavat (arvoluokan 3) luontotyypit

TUORE KESKIRAVINTEINEN LEHTO

Vanhan pappilan lähiympäristössä, sen eteläpuolella on noin 0,4 hehtaarin alueella varjoisaa GOMaT eli metsäkurenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyyppin lehtoa (Kuva 7). Kenttäkerroksen valtalajeina ovat GOMaT-lehdon edellä luetellut tyyppilajit, erityisesti käenkaali. Niiden ohella kasvaa mm. lehtotesmaa, ahomansikkaa, poimulehtiä ja aitovirnaa. Sammalkerros on niukka ja aukkoinen runsaan haavanlehtikarikkeen vuoksi. Noin 70–80-vuoden ikäisessä puustossa on kookasta haapaa, kuusia, raudus- ja hieskoivuja, nuorta ja pensasmaista tuomea sekä muutamia kookkaita vanhoja raitoja. Sekapuustona on lisäksi istutettua tai lähistöllä 1800–1900-luvun vaihteessa sijainneen sahan toiminnan myötä levinnyttä lehtikuusta ja todennäköisesti siperianpihtaa. Pappilan eteläpuolinen metsä kokonaisuudessaan on ollut vuoden 1995 peruskartan mukaan Metsähallituksen luonnonhoitometsää. Luontotyypiltään kaavoitusalueen lehto on tuore keskiravinteinen lehto, joka on vaarantunut luontotyyppi (VU). Luontoarvojen arvoluokituksessa se kuuluu **luokkaan 3 eli monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin**.

Suosituksset: Lehto ei ole puustoltaan täysin luonnontilainen, mutta erityisesti kookkaat haavat ovat arvokkaita ravinto- ja pesäpuita monille harvinaistuneille eliölajeille. Tämän vuoksi suositellaan, että lehtokuvio jätetään nykytilaan vähintään haapakeskittymien alueella. Tällä hetkellä lehdossa ei ole juuri lainkaan lahoppuuta, mutta järeät haavat alkavat olla elinkaarensa loppupuolella ja muodostavat tulevaisuudessa arvokasta lahoppuuta alueelle. On myös hyvä huolehtia, että vieraslajit (pihdat ja lehtikuuset) eivät pääse leviämään liiaksi ja valtaamaan elintilaa luonnonvaraisilta lajeilta.

Kuva 7. Pappilan lähistön tuoreessa lehdossa kasvaa myös kookkaita haapoja.

VARTTUNUT HAVUPUUVALTAINEN TUORE KANGAS

Simoniemen asemakaava-alueen eteläosa on merkitty asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa maa- ja metsätalousalueeksi, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-merkintä). Kaavoitusalueen eteläosassa lehdon ”jatkeena” on kapea varttuneen havupuuvaltaisen tuoreen kankaan kuvio, jonka valtapuulaji on kuusi (Kuva 8). Mustikka on kenttäkerroksen valtalaji, ja pohjakerroksessa esiintyy runsaimmin metsäkerrossammalta. Lahoppuustoa on paikoin selvästi yli 5 m³, paikoin vähemmän.

Etelä-Suomen arviointialueella varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on vaarantunut (VU) luontotyyppi (koko maassa silmälläpidettävä (NT)). Simoniemen varttunut metsäkuvio on arvokas runsaahkon lahoppuuston vuoksi sekä osana maankohoamisrannikon metsien kehityssarjaa, joka on erittäin uhanalainen (EN) luontotyyppi. Kokonaisuutena maankohoamisrannikon metsien kehityssarjat ovat rinnasteisia EU:n luontodirektiivissä määritetyille primäärisuksessiometsille. Simoniemessä maankohoamisrannikon metsien kehityssarja katkeaa tähän varttuneeseen kangasmetsän kuvioon, koska sen itäpuolella oleva uusi Kantolanharjun asutusalue on rakennettu 1960-luvulla avohakatululle ja siten nuorehkolle metsäalueelle. Näillä perusteilla varttuneen tuoreen kankaan kuvio määritetään kuuluvaksi luontotyyppien arvoluokittelussa **luokkaan 3 eli monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin**.

Suosituksset: Varttunut tuore kangasmetsä suositellaan jätettävän rakennustoimien ulkopuolelle turvaamaan Simoniemen maankohoamisrannikon luonnon erityispiirteitä ja monimuotoisuutta. Ulkoilureittejä ym. pienimuotoista virkistyskäyttöä metsään voi toteuttaa, mieluiten hyödyntäen nykyistä metsän läpi kulkevaa polkua.

Kuva 8. Varttunut tuore kangasmetsä kaavoitusalueen eteläosassa.

HARMAALEPPÄLUHTA

Tuoreen kankaan metsä vaihtuu lännessä mosaiikkimaiseksi luhtaiseksi korveksi, joka määritettiin luontoselvityksen maastokäynnillä harmaaleppäluhdaksi (Kuva 9). Mosaiikkimaisuus ilmenee valtapuuston, luhtalajien ja suonpinnan pienipiirteisenä vaihteluna. Harmaaleppä on paikoin runsas, mutta paikoin valtapuulajina on nuorta koivua ja sekapuustona kuusta, jopa joitain mäntyjä. Pensasto on paikoin peittävää, ja se muodostuu pajuista, harmaalepän taimista, katajasta ja suomyrtyistä. Kenttäkerroksessa vallitsee mm. raate, kurjenjalka, ojakellukka, mesiangervo ja peltokorte. Sammaliston runsaimpia lajeja ovat korpilehväsammal, luhtakuirisammal ja kiiltolehväsammal. Näiden lisäksi havaittiin jonkin verran kultasammalta. Kuvion huomionarvoisin laji on silmälläpidettävä (NT) pussikämmekkä, jota on käsitelty lyhyesti luvussa 4.1 Kasvilajit.

Harmaaleppäluhdan ja tuoreen kankaan vaihtumalla havaittiin vaatimaton pohjaveden purkautumispiste. Lähes huomaamattoman, noin 10 cm leveän vesiuoman päälle on laitettu aikoinaan puukansi, eikä uoman varrella havaittu lähdelajistoa. Mahdollisesti maankohoamisen myötä pohjaveden purkautumakin on muuttunut, eikä sen nykyisellään katsota täyttävän vesilain mukaisen kohteen kriteereitä.

Harmaaleppäluhta on erittäin uhanalainen (EN) luontotyyppi, ja se lukeutuu luontoarvojen arvoluokittelun **3 luokkaan eli monimuotoisuutta turvaaviin kohteisiin**. Lisäksi se muodostaa viereisen varttuneen tuoreen kankaan kanssa jatkumon maankohoamisrannikon metsien kehityssarjaan. Tämäkin kohde sijaitsee Simoniemen asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan MY-merkityllä alueella.

Suosituks: Harmaaleppäluhtaa koskevat samat suositukset kuin edellä kuvattua varttunutta tuoreen kankaan kohdetta, eli voimallista rakentamista suositellaan vältettävän. Mahdollinen pienimuotoinen virkistyskäyttö ei heikentäne kohteen luontoarvoja.

Kuva 9. Tuore kangas vaihettuu merenrannan suunnassa harmaaleppäluhdaksi.

4.2.2 Monimuotoisuutta tukevat (arvoluokan 4) luontotyypit

ITÄMEREN KIVIKKOINEN RANTANIITTY

Uimarannan ja venesataman välisen niemen pohjoisrannalla kasvaa useana kasvustona vaarantunutta (VU) veripunakämmekkää ja muutamia yksilöitä silmälläpidettävää (NT) suopunakämmekkää (ks. kappale 4.1. Kasvilajit). Niitty on muodostunut satama-altaan rakentamisen ja maankohoamisen myötä, ja se on pienialainen, runsaslajinen ja kivikoinen luonnonniitty (Kuva 10). Sen lajistoon kuuluvat edellä mainittujen huomionarvoisten lajien lisäksi mm. merivihvilä, rönsyrölli, suolavihvilä, terttualpi, hiirenvirna, luhtakuusio, mesiangervo, lehtovirmajuuri ja rantanätkelmä. Järviruokoa on paikoin paljon, ja niityn yläosissa kasvaa koivuntaimia, pajukkoa sekä tyrniä ja suomyrttiä. Niitty muistuttaa lähinnä luontotyyppiä Itämeren kivikkoiset niityrannat, joka on arvioitu silmälläpidettäväksi (NT) luontotyyppiksi. Niitty määritellään kuuluvaksi luontoarvojen arvoluokituksen **luokkaan 4 eli monimuotoisuutta tukevaksi kohteeksi**.

Suosituks: Rantaniittyä ei suositella muokattavan matkailurakentamisen myötä. Sen sijaan niittykasvillisuudelle on eduksi, että niitty pidetään mahdollisuuksien mukaan avoimena niittämällä korkea ruohokasvillisuus vuosittain elokuun loppupuolella. Järviruoko valtaa helposti lisää kasvualaa niityltä ja syrjäyttää kukkivia kasveja. Lisäksi umpeutumispainetta lisää niityn yläpuolella tihentävä puu- ja pensaskerros.

Kuva 10. Uimarannan ja venesataman läheistä rantaniittyä.

LEHTIPUUHAKA

Pappilan alueella on ollut pitkään erilaisia niitty-, pelto- ja laidunalueita. Vuonna 1992 hieholaidunnus aloitettiin tauon jälkeen Simonniemen pappilan laidun -nimisenä, paikallisesti arvokkaana perinnebiotooppina, ja 2000-luvulla pappilan itäpuolinen entinen hakamaa ja peltoalue on ollut lammaslaitumena. Vuonna 2024 laidunnusta tai muuta perinnebiotooppien hoitotoimenpiteitä ei ole harjoitettu. Suurruohoisen hakamaan valtalajeina ovat laidunnuksen päättymisen myötä runsastuneet koiranputki ja mesiangervo, joiden lisäksi yleisinä kasvavat mm. nurmipuntarpää, niittyleinikki ja metsäkurjenpolvi (Kuva 11).

Entinen laidunalue määritettiin kesän 2024 maastokäynnillä lehtipuuhaaksi, jonka niittyosat muistuttavat enimmäkseen tuoretta niittyä. Perinnebiotoopit ovat luontotyyppinä äärimmäisen uhanalaisia (CR), mutta Simoniemen pappilan itäpuolisen hakamaan arvoa laskee hoidon päättymisen myötä alkanut rehevöityminen ja suurruohoistuminen. Tällä perusteella hakamaa määritetään luontoarvoiltaan kuuluvaksi **luokkaan 4 eli monimuotoisuutta tukeviin luontokohteisiin**. Simoniemen asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa hakamaa on merkitty MY/s -merkinällä eli maa- ja metsätaloussympäristönä, jolla on merkittäviä luontoarvoja, ja jossa ympäristö säilytetään.

Suosituksset: Niityn ja hakamaan säilyminen avoimena ja perinnebiotooppina edellyttää joko niittämistä tai laiduntamista tai niiden yhdistelmää. Mikäli laiduntamisen aloittaminen ei ole tule kysymykseen, olisi hyvä, jos aluetta olisi mahdollista niittää loppukesäisin. Ilman hoitotoimia hakamaa vähitellen rehevöityy ja puustottuu sekä menettää perinnebiotooppiarvonsa.

Kuva 11. Pappilan itäpuolinen entinen pelto- ja laidunalue on nykyisellään koiranputkivaltaista hakamaata ja tuoretta niittyä.

4.3 Lintuhavainnot

Luontoselvityksen maastotöissä havaittiin haarapääskyjä (VU) ja västäräkki (NT) lentelemässä majoitusaittojen ja sataman välissä. Pihakedolla havaittiin taivaanvuohi (NT), pikkukuovi sekä punakylkirastaita. Kalalokki sekä räystäspääskyjä (EN) lensi rannalla olevan laavun lähellä. Pappilan lähellä olevan saunan lähellä nähtiin mustarastas ja uusimman venesataman aallonmurtajan yllä naurulokki (VU). Uhanalaisten ja silmälläpidettävien lintujen havaintopisteitä ei ole merkitty Kuvan 3 huomionarvoisten luontokohteiden kartalle, koska kyse on yksittäishavainnoista, eikä pesimälinnostoa ole tutkittu. Kesän 2024 maastokäynnin lintuhavaintopisteet on toimitettu paikkatietoaineistona luontoselvityksen tilaajalle.

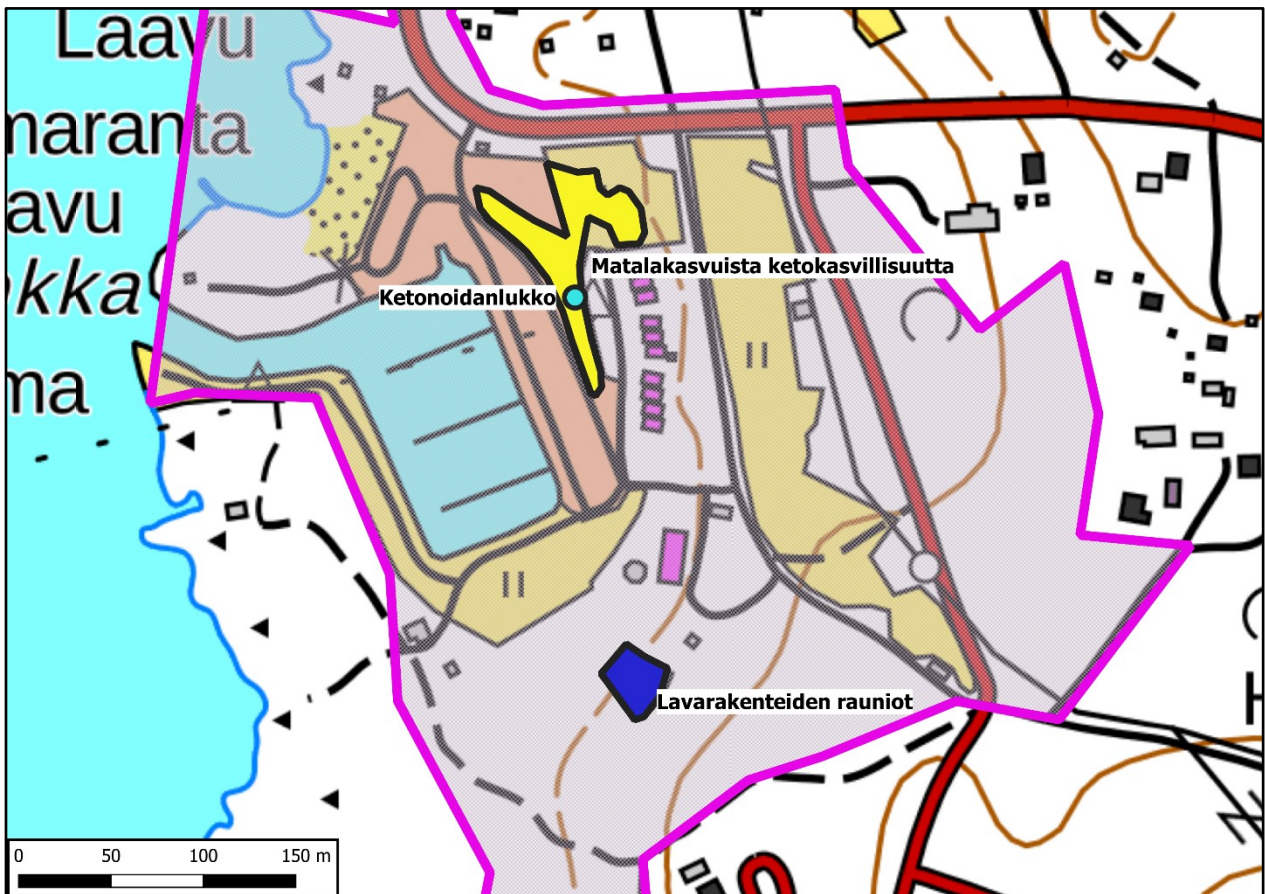
5 MUUT SUOSITUKSET KAAVOITUSTA VARTEN

Vanhan pappilan piha- ja pysäköintialueet ovat ketomaista uusympäristöä erityisesti majoitusmakasiinien edustalla ja niiden pohjoispuolella. Ketokasvillisuus on muodostunut alueelle uuden sataman ja muun matkailurakentamisen myötä (Kuva 12). Niittykasvien lomassa havaittiin kesällä 2024 lukuisia kiiltopajun tuppaita, ja monin paikoin matalaa ruoho- ja heinäkasvillisuutta syrjäyttää runsas peltokortekasvusto.

Makasiinien edustalla havaitun ketonoidanlukkoyksilön (ks. kappale 4.1 Kasvilajit) ympärille suositellaan jätettävän ketao vähintään aarin alalle. Kuvaan 13 on rajattu kasvillisuuden puolesta edustavin ketaoalue. Koko kartalle rajattua aluetta ei ole välttämätöntä jättää nykytilaan, vaan suosituksena on sijoittaa mahdollista rakentamista siten, että rakennusten lomaan sopiviin paikkoihin jätettäisiin niitylaikkuja. Näin alueella säilyisi matalaruohoista ja -heinäistä niittykasvilajistoa, joka tarjoaisi elinympäristöjä perhosille ja muille hyönteisille. Lisäksi niitylaikkujen voidaan nähdä elävöittävän maisemaa, kunhan varmistetaan niiden säilyminen avoimina.

Kuva 12. Ketomaista uusympäristöä makasiinien edustalla ketonoidanlukon kasvupaikalla.

Kuva 13. Edustavin ketoalue, jolla esim. ketonoidanlukko voi menestyä rajattuna keltaisella. Ränsistynyt lavarakenne sinisellä.

Pappilan pihaan aikoinaan istutetut eteläistä alkuperää olevat puut (ainakin vaahtera ja tammi) kannattaa mahdollisuuksien mukaan säilyttää maisemapuina sekä muistona pappilatoiminnan ajasta. Sen sijaan pappilan lounaispuolelle

2000-luvun alussa rakennettu, sittemmin rehevän kasvillisuuden valtaama esiintymislava (Kuva 13. sinisellä rajattu alue) tulee kunnostaa tai purkaa sekä lavarakennelman taakse hylätyt pesukoneet tms. kodinkoneromut siivota pois.

Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas miljöö on tärkeä matkailun vetovoimatekijä, mutta se on myös tärkeä monille paikallisille asukkaille. Uusien rakennusten tulee olla perinteiseen kyläympäristöön sopivia ja maisemallisesti arvokkaat piirteet tulee säilyttää. Rakennusmateriaalit, rakennusten väriytyt jne. suositellaan valittavan siten, että ne tukevat niin luonnonympäristön kuin kulttuurimaiseman säilymistä. Aallonmurtajien ja satama-altaiden reunojen lehtipuutaimikkoa ja pajukkoa voi olla hyvä raivata merimaiseman avartamiseksi. Pensaikon raivaus hyödyttää myös lajirikasta putkilokasvillisuutta. Tyrnit ja suomyrtit on hyvä säilyttää, koska ne kuuluvat maankohoamisrannikon kasvillisuuteen.

Simoniemen asemakaavoitusalueella ei havaittu luontodirektiivin liitteiden II ja IV eliölajistoa. Alueella ei ole ihan teellistä ympäristöä viitasammakoille eikä direktiiviliitteiden putkilokasveille tai sammalille. Lepakoita tai niiden pesäpaikkoja ei luontoselvityksen maastokäynnillä havaittu. Alueella saattaa silti olla saalistavia tai ohilentäviä lepakoita. Lepakot suosivat maanteitä ja rakennusten avoimia ympäristöjä saalistuksessa, joten kaavoituksesta ei katsota olevan haittaa lepakoille. Liito-oravasta ei nähty merkkejä, mutta lajille sopivaa ympäristöä tulee olemaan lehtokuviolla tulevana vuosina.

LÄHDELUETTELO

- BirdLife Suomi 2024: Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/>. Viitattu 16.10.2024.
- Elo, T. & Seppälä, S.-L. 2013: Mutterikuistien kylät. Simon kulttuuriympäristöohjelma. Suomen Ympäristö 9/2013. Ympäristöministeriö. Helsinki.
- Geologian tutkimuskeskus 2024: Maa- ja kallioperä, rakentaminen ja maankäytön suunnittelu. Verkkopalvelu <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>. Viitattu 16.10.2024.
- Hotanen, J.-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2008: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäntutkimuslaitos. Metsäkustannus Oy. Helsinki.
- Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskus. Garno Oy, Helsinki.
- Johansson, K. 2009: Simoniemen kylätarinaa. Omakustanne. 104 s.
- Kalpio, S. & Bergman, T. 1999: Lapin perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 116. Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus. Saatavana verkossa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/134476/AY116.pdf?sequence=2>. Viitattu 16.10.2024.
- Kokko, M. & Peurasaari, P. 2014: Simon vanhat kylät. Simoniemen ja Simonkylän maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Suomen Ympäristö 2/2014.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyypien uhanalaisuus 2018. Luontotyypien punainen kirja. Osa 2: Luontotyypien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus. Suomen Ympäristö 5/2018. Verkkójulkaisu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4>.
- Lapin liitto 2016: Länsi-Lapin maakuntakaava. Selostus. Saatavana verkossa: <https://www.lapinliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/Lansi-Lapin-maakuntakaavaselostus-lainvoima.pdf>. Viitattu 25.10.2024.
- Luonnonsuojelulaki 9/2023
- Metsäkeskus 2024: Erityisen tärkeät elinympäristöt. Verkkopalvelu <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/luontotietoaineistot/erityisen-tarkeat-elinymparistot>. Viitattu 16.10.2024.
- Metsälaki 1093/1996
10 § Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.
- Paikkatietoikkuna 2024: Maanmittauslaitoksen ylläpitämä verkkosivusto. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>. Viitattu 2.10.2024.
- Peurasaari, P. 2012: Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden ja kosteikkojen yleissuunnitelma. Simo. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 23/2012.
- ProAgria Etelä-Suomi 2016: Maisema. Opas arvokkaiden maisema-alueiden maankäytön suunnitteluun.
- Simon kunta 2024: Simoniemen asemakaava kiinteistöjen 751-404-8-20, 751- 404-10-35 ja 751-404-121-1 alueille. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 24.3.2024. Saatavana verkossa: <https://www.simo.fi/wp-content/uploads/2024/05/oassimoniemiak24032024.pdf>. Viitattu 2.10.2024.

Suomen lajitietokeskus 2024: Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämä verkkosivusto. www.laji.fi. Viitattu 2.10.2024.

Suomen ympäristökeskus 2024: Ladattavat paikkatietoaineistot. https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Paikkatietoaineistot/Ladattavat_paikkatietoaineistot. Viitattu 2.10.2024.

Vanhat kartat, verkkopalvelu <https://vanhatkartat.fi/#14/65.64785/24.91023>. Viitattu 16.10.2024.

Vesilaki 587/2011

2 luku 11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2023). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>. Viitattu 2.10.2024.